

An illustration of three children playing a propeller game. A large propeller is in the center, and three children are running around it, each holding one of its blades. The child on the left is a girl with pigtails, the child on the right is a boy, and the child at the bottom is another boy. The background is a light gray gradient.

Inspiratiedag Samen tegen Schooluitval

21 maart 2025

Project Propeller – Een positieve wind voor gedrag!

On this sheep-scale,
how do you feel today?

Check-in

Waarom?

- Toenemende vragen rond (moeilijk) gedrag
- Focus individuele leerling
- Nood aan brede preventieve en pro-actieve klasaangepak
- Nood aan duidelijke visie

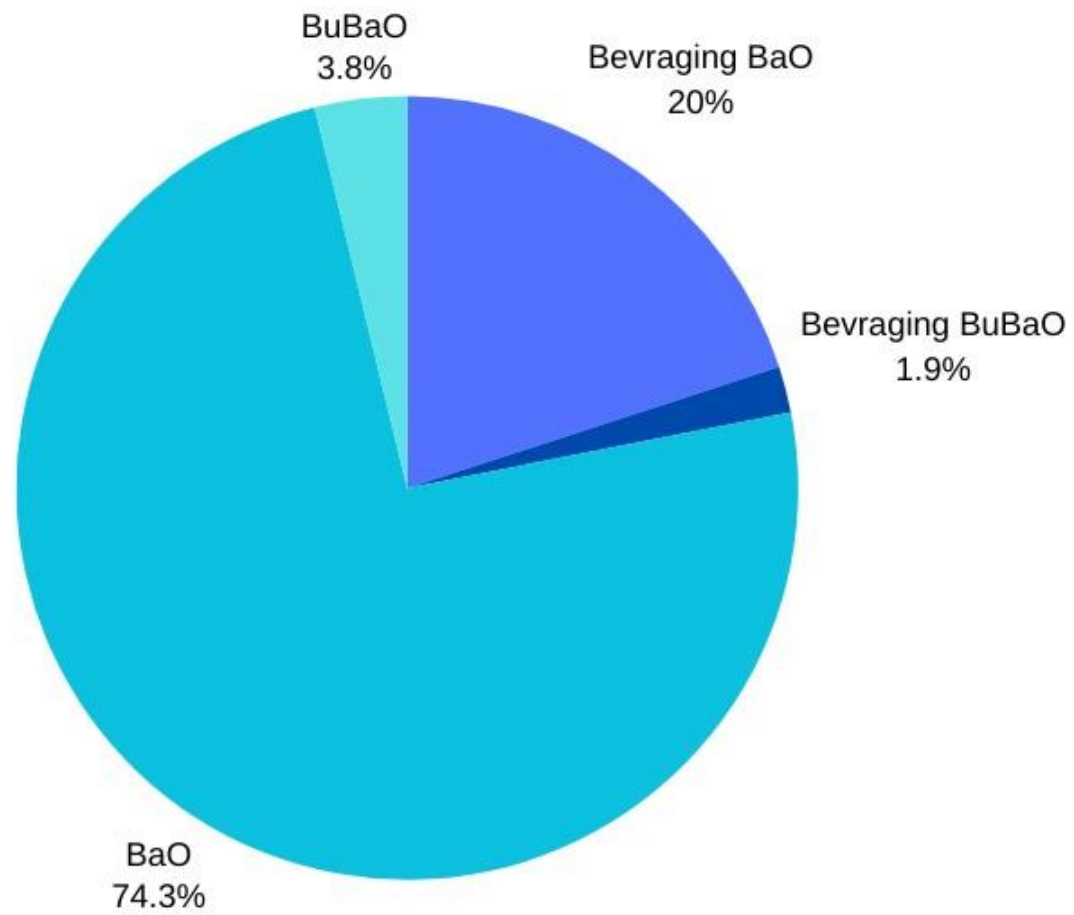

Bevraging scholen

- Aantal scholen die bevraagd zijn/totaal aantal scholen in Brabant-Oost
 - 21/99 Basis
 - 2/6 BuO (BA en BA/type 9)
- Methodiek: gesprek met de scholen om te luisteren naar waar ze tegenaan botsen en waar ze nood aan hebben.
 - Aanwezigen: directie, zorgcoördinatoren, af en toe ook een leerkracht.

Basisscholen VCLB Brabant Oost

Wat?

Wat willen we bereiken?

- Invloed hebben op de dagdagelijkse klas en schoolpraktijk.
- Inzetten op verbinding en groeitaal.
- Leerlingen komen tot leren als ze zich goed voelen. Dit werkt een positief leerproces in de hand. Leerlingen voelen zich verbonden met het klasgebeuren, waardoor ze minder komen tot moeilijk gedrag.
- Leerkrachten voelen zich sterker.
- **Leerkrachten en leerlingen komen met plezier naar school.**

Hoe?

- Engagement scholen
- Pedagogische studiedagen (van halve tot anderhalve dag)
- PV's
- Kernteams met directie, zoco's en leerkrachten
- Schooleigen traject

INZETTEN OP PREVENTIE

BEGRIJPEN

AANPAK

BEGRIJPEN

• PSYCHO-EDUCATIE EN SENSIBILISEREN

- Ontwikkeling van executieve functies
- Sociaal-emotionele ontwikkeling
 - Fasen van Došen / de Draad Vignero
- Gedrag als communicatiemiddel (K. Van Lommel)
 - Metafoor van het huis
 - Oorzaken van moeilijk gedrag
 - Verwondingen (trauma, hechting, verlies, stemmingsproblemen)
 - Onvervulde behoeften
 - Dynamiek in systemen
 - Externaliserend en internaliserend
- Cirkel van invloed en betrokkenheid - Stephen Covey
- Nieuwe autoriteit

OVERLEVINGSMECHANISMEN:

- WINDOW OF TOLERANCE (Siegel)
- VECHTEN, VLUCHTEN, BEVRIEZEN

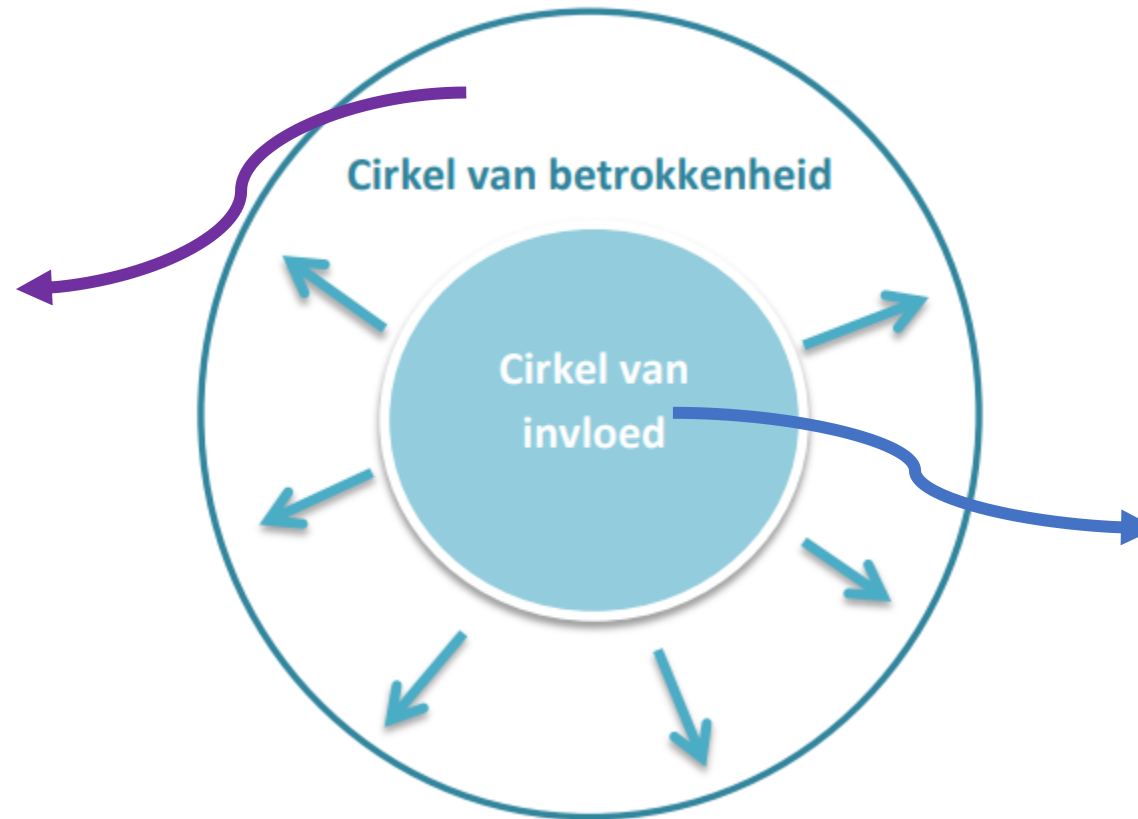

Cirkel van invloed en betrokkenheid

Stephen Covey

Gedrag van anderen

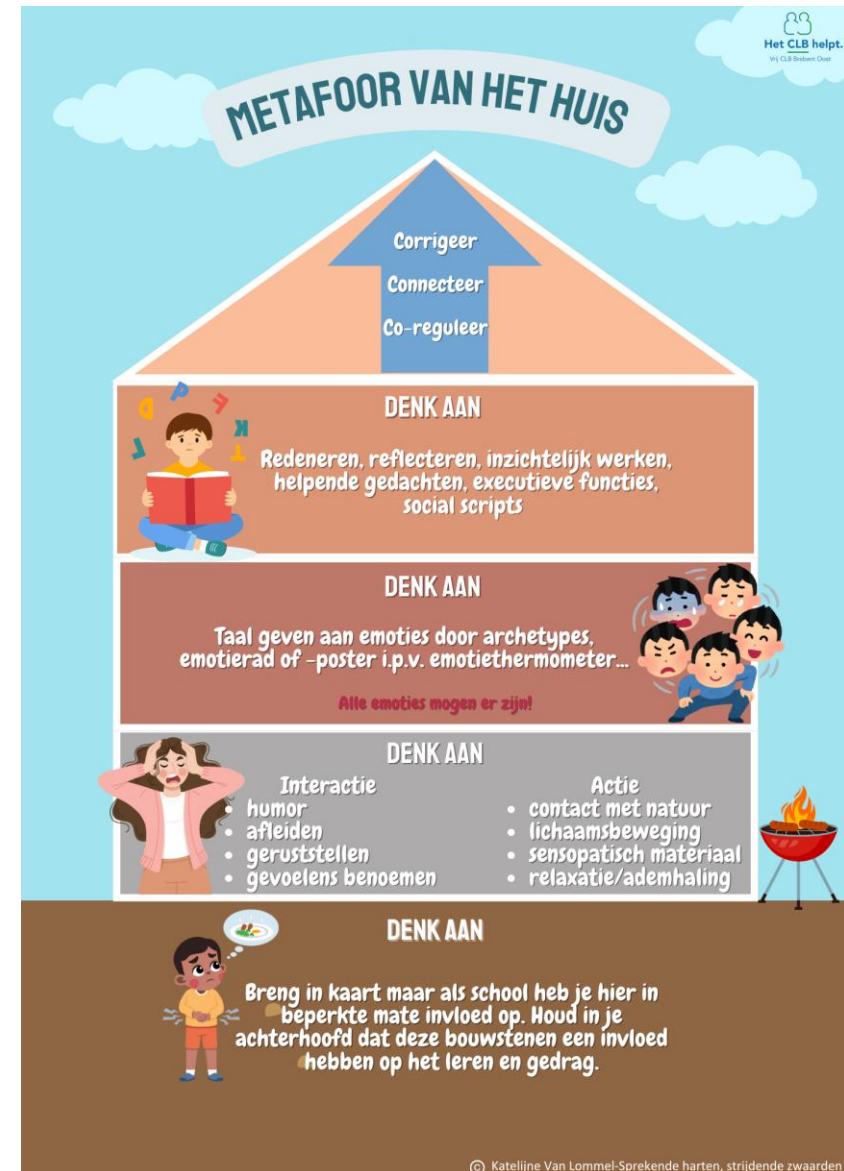
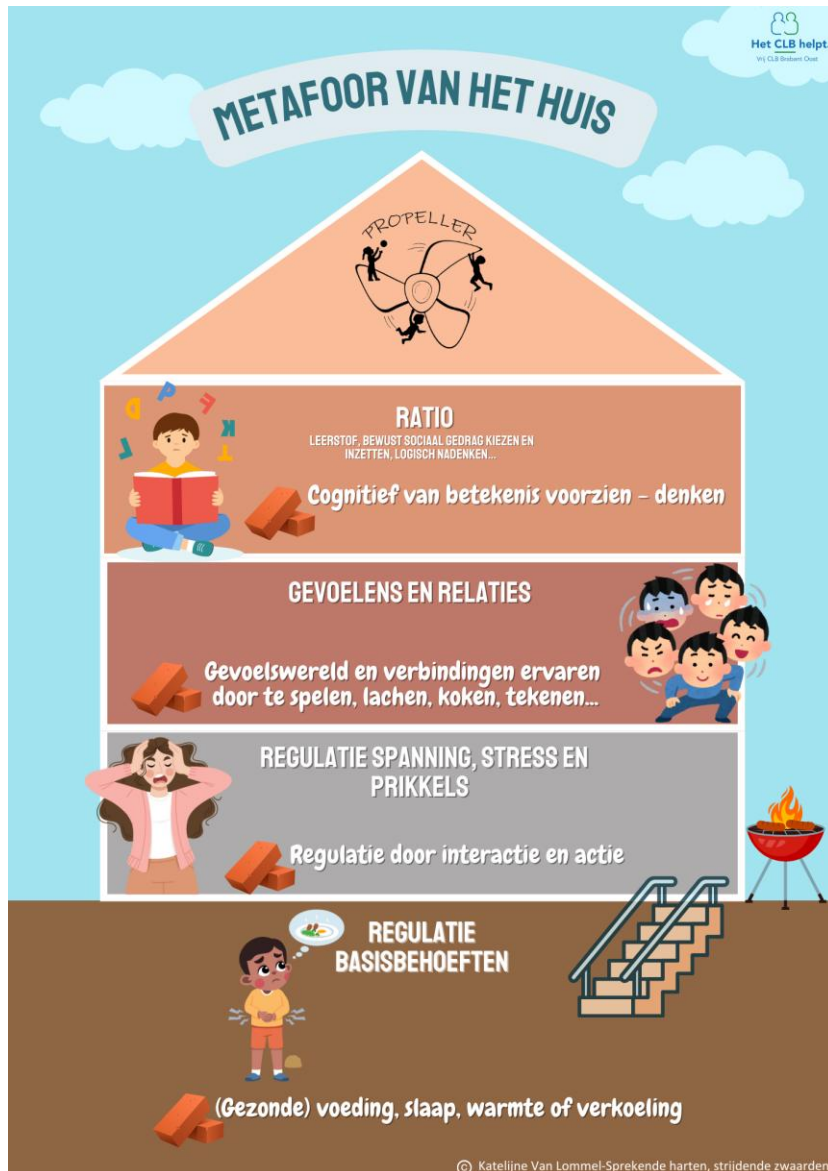
- De situatie
- Omstandigheden
- Het leven

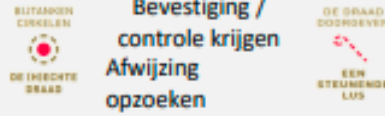

Eigen gedrag

- Eigen gedachte
- Eigen reactie
- Eigen mindset

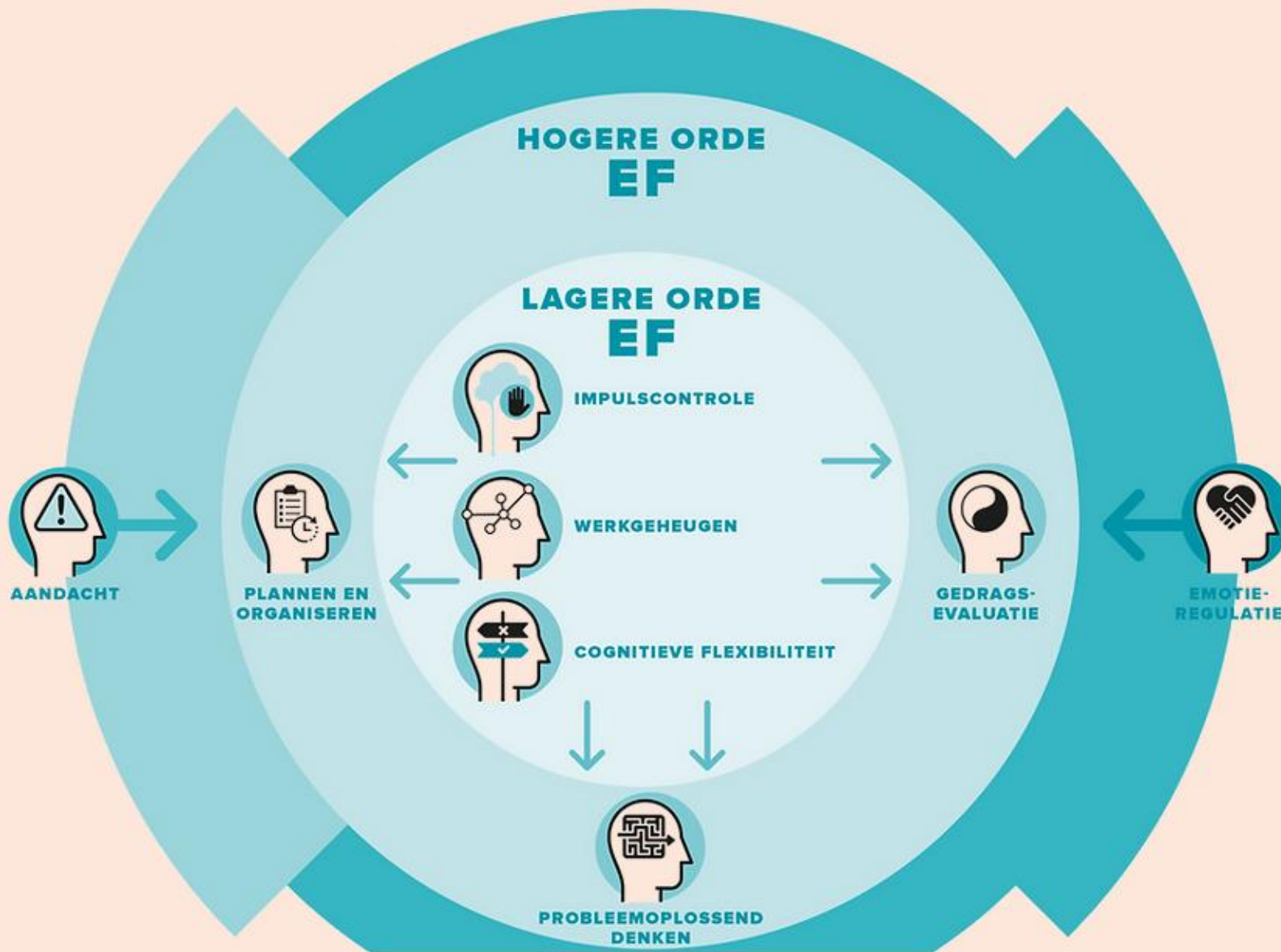

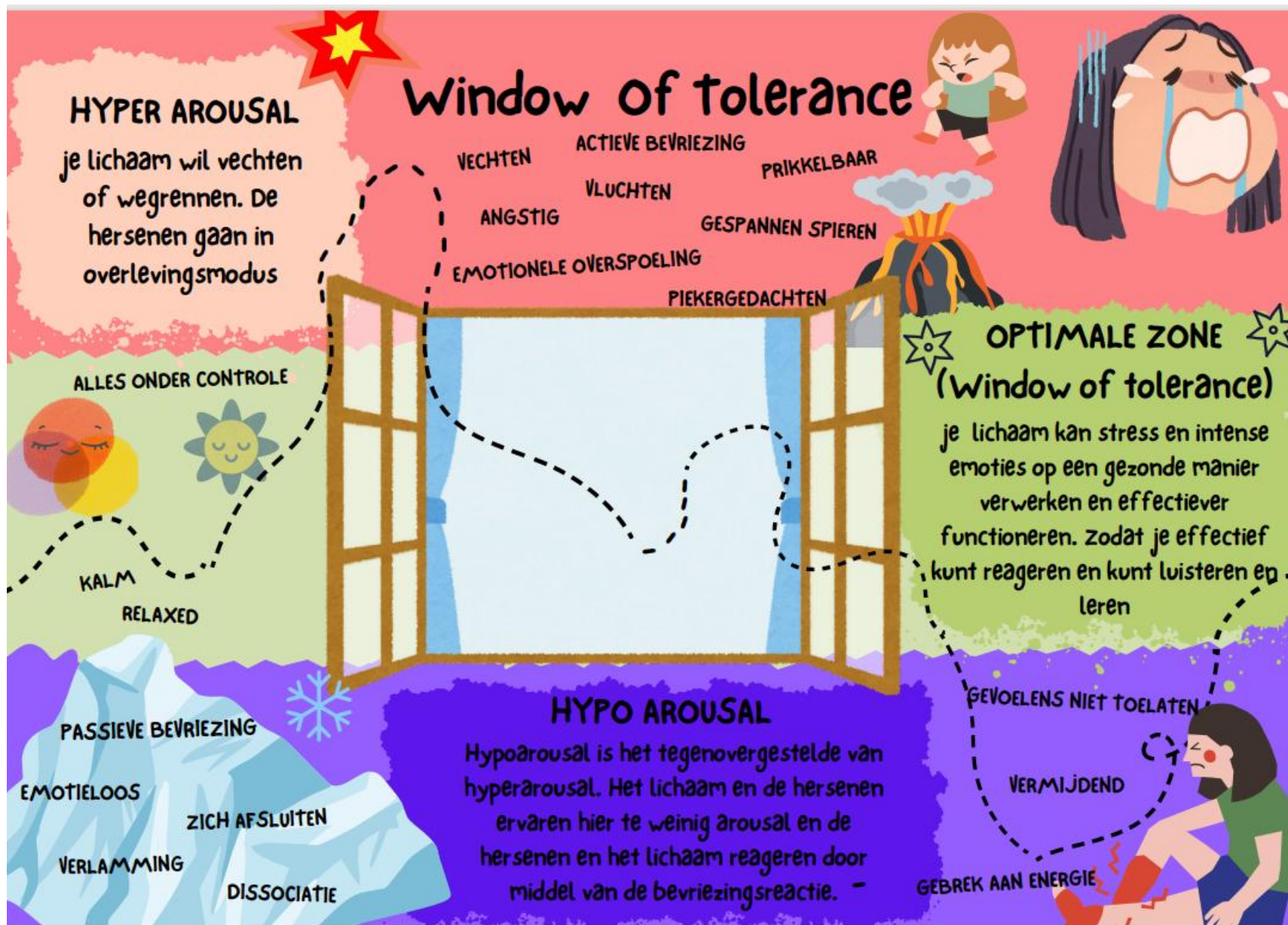

ADAPTATIEFASE Fase 1 SEO Prikke fase	1° SOCIALISATIEFASE Fase 2 SEO hechtingsfase		1° INDIVIDUATIEFASE Fase 3 SEO IK- fase	1° IDENTIFICATIEFASE Fase 4 SEO rolmodel fase	REALITEITSBEWUSTZIJN Fase 5 SEO Reflectiefase	SOCIALE POSITIE Incubatiefase
0-6 maanden	6- 18 maanden		18- 36 maanden	3- 7 jaar	7- 12 jaar	12- 18 jaar
STRESSBREIN	HECHTINGSBREIN		DENKEND BREIN			
DRAAD 1: SPOOR, POORT, ACTIE- REACTIE, SAMEN DOEN	DRAAD 2: HECHTING, CIRKELN	DRAAD 3: de LUS	DRAAD 4: ZELF de draad trekken	DRAAD 5 AFSTANDBEDIENING	DRAAD 6: CONTEXTUELE DRAAD	DRAAD7: NETWERK
0-8 maanden	7- 9 maanden	9- 24 maanden	2-4 jaar	4-6 jaar	6-12 jaar	12- 18 jaar
						
Chaos - Rust	Wantrouwen - Vertrouwen		Afhankelijkheid - Autonomie	Geremdheid - Initiatief	Minderwaardigheid - Zelfvertrouwen	Rolverwarring - Identiteit
Behoeft = rust Spanning verminderen Breng jij me tot rust?	Behoeft = gezien worden Bevestiging / controle krijgen Afwijzing opzoeken Zie jij mij staan? 		Behoeft = zelfstandigheid Zelf iets willen doen/ eigen wil doorduwen Wat mag ik zelf doen?	Behoeft = ontwikkelen van vaardigheden iets goed willen kunnen/ faalangst Kijk wat ik kan, ben jij trots?	Behoeft = ontwikkelen van een eigen rol Bij de groep horen Waar hoor ik bij? Wie ben ik?	Behoeft = Mijn plaats in de samenleving Wat betek ikzelf voor anderen en de maatschappij?
Innerlijk spannings- niveau Sociale prikkel gevoeligheid Basisbehoeften Omgevingsgevoelig (Dys)regulatie symbiose Inwisselbare andere Eisend gedrag/obsessies Geen empathie Aandachtsaaval TO vanuit afspraken	Testen van standvastigheid van de begeleider Sociaal wenselijk gedrag , houvast in regeltjes, helpende grenzen (Angst voor) Afwijzing-Slactofferrol Aantrekken (claimen) – afstoten Geen empathie Lus- en ankerfiguren Terugval in de draad versus exploratie vanuit de draad Jij bent betrouwbaar		Speel- en probeerruimte, 1 ^{ste} vorm van samenspel Begin eigen "IK-je" Eigen autonomie "neen" vanuit iets (niet)willen (onrust, frustratie) Invloed op omgeving, eisend of extreem volgzzaam Sterkte van de draad testen Regels als je in de buurt, niet uit zicht	In gekende omgeving zelfstandig Fantasie- en magisch denken Naleven van identificatiefiguren Angst om te falen Regels verinnerlijken, sociale snapvermogen (voorspellend brein) Gedrag om straf te vermijden of beloning verkrijgen Beloningssystemen werken Begin van empathie	Eigen context wordt groter Beginnende zelfreflectie en realistisch zelfbeeld Verantwoordelijkheid Rol en plaats zoeken Empathie en eigen aandeel leren zien Zelfcontrole, taal en communicatie stimuleren Leren van non-verbale intermenselijke regels Omgaan met pestgedrag	Eigen gekozen waarden tgo maatschappelijke tussen twijfel en vertrouwen. Wie was ik en wie wil ik (niet meer) zijn. Ontwikkelingscrisis. Welke rolinvulling Wat maakt mij uniek Loslaten- vasthouden Latente angsten- nieuwe oplossingen.
Evenwicht rust- actie Opbouw ritme, regelmaat, routines, rituelen, patronen, manier waarop en herhalen Iemand zorgt dat het lukt	Voorspelbaarheid in mensen - bewuste organisatie van overgangen - installeren van contactcirkels - gevoelens, gedachten verwoorden - geen confrontatie/straf – WU Samen zorgen dat het lukt		Stop via grens, onmiddellijk belonen en straf => materieel herstel (gedragscorrectie, wat wel, geen machtsstrijd) Sturende keuzevrijheid Iemand zorgt dat jij het kan	Uitnodigen en eigen initiatief stimuleren, succeservaringen! Herstel door praten, uitleg geven en reflecteren met hulp	Verduidelijken en nuanceren Zelfbeeld versterken	Verantwoordelijkheid geven en voorleven van waarden (horizontale autoriteit)

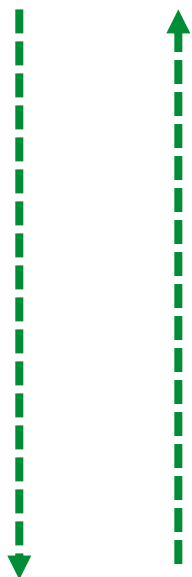
Bronnen: Erikson, E.H., (1998). Morisse, F. & Došen, A. (2017)- Vignero, G. (*2021; *draad 8: de rode draad). Verwerking door Anja Hamaekers en Karen Van Dyck

PROBLEMEN

WELZIJN

DE PREVENTIEPIRAMIDE

integraal en positief aan de slag met probleemgedrag

NIVEAU

4

CURATIEVE MAATREG

ALS HET
IN BRAND
STAAT

3

SPECIFIEKE PREVENTIEMAATREG

PROBLEEM
IN DE
KIJK

2

ALGEMENE PREVENTIEMAATREGELEN

WELZIJN
ALS
OPLOSSING

1

ALGEMEEN LEEFKWALITEITBEVORDEREND KLIMAAT

POSITIEVE
BASIS-
CULTUUR

0

DE SAMENLEVING IN HAAR SOCIALE, POLITIEKE EN ECOLOGISCHE
DIMENSIE

BUITEN
DE
MUREN

INTE-
GRAAL

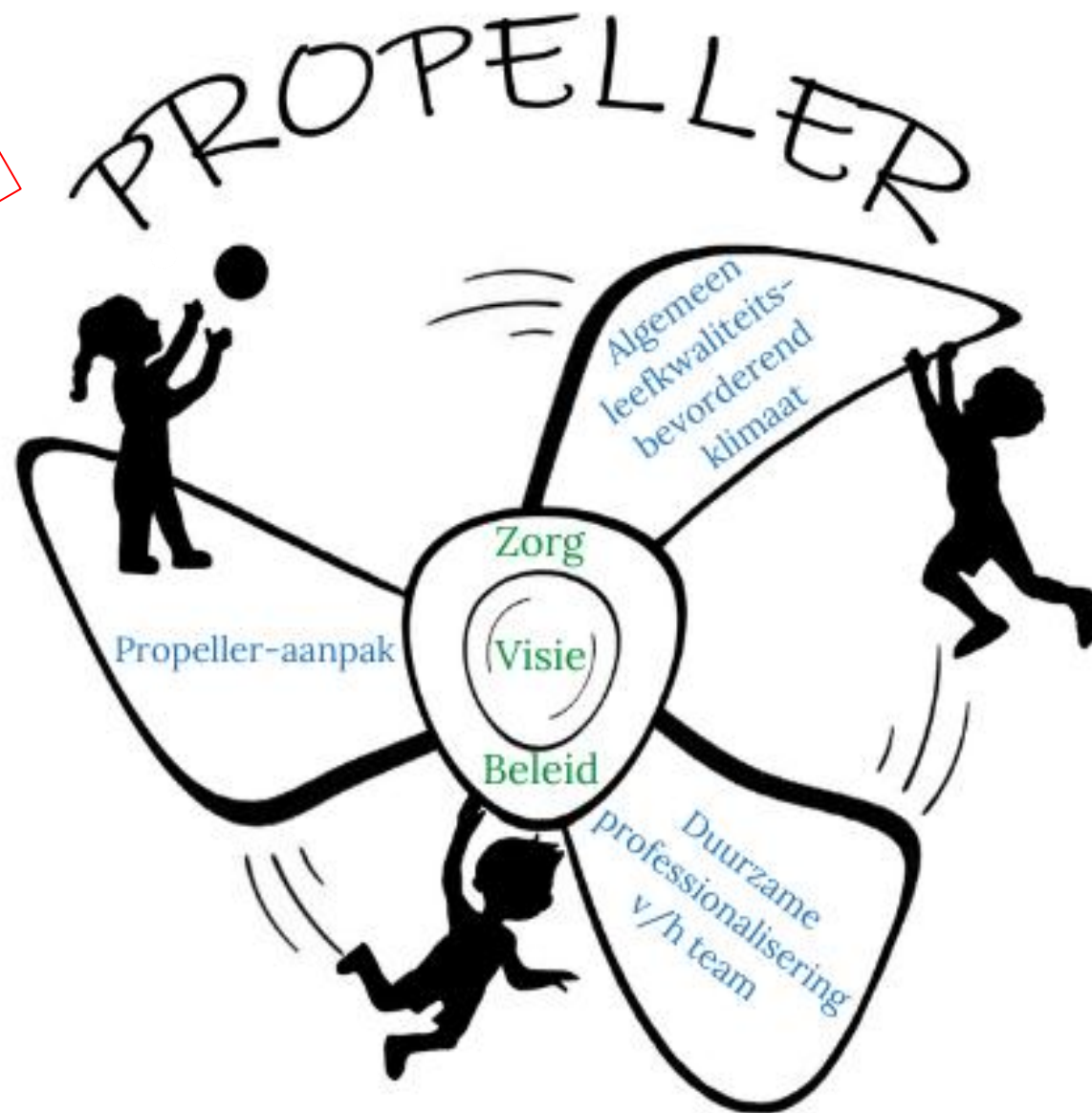
© www.johandeklerck.be

ATTITUDEVORMING

STRUCTURELE MAATREGELEN

**WHOLE SCHOOL
APPROACH**

• Visie

- Elk kind, elke jongere heeft de levensnood om
 - gezien, graag gezien, onvoorwaardelijk graag gezien te worden
 - een plek te hebben
 - volgens uniciteit en naar eigen vermogen van betekenis te zijn, een bijdrage te leveren door zijn of haar bestaan (Katelijne Van Lommel)
- Elke school zou idealiter een warme en veilige plaats moeten zijn waarin elk kind zich optimaal kan ontplooien
- Gedrag komt tot stand in interactie met de omgeving
- Inzetten op verbinding, een positief relatiebeleid

Creëren van een klimaat, van een cultuur van zorg, op basis van afstemming

• Gedragen visie

- Samen opbouwen van deze gedragen visie
- Gedragen door het **hele** schoolteam
- Nadenken over:
 - Hoe werken we aan een positief schoolklimaat met alle betrokkenen (leerkrachten, ouders en leerlingen)
 - Visie op moeilijk gedrag (wat is 'moeilijk gedrag' en hoe kijken we hiernaar?)
 - Taak van de school en de rol van de leerkracht
- Visie duidelijk maken voor anderen (ook voor ouders, vb. tijdens infomomenten)

• Performant zorgbeleid

- Preventief en curatief (zie preventiepiramide)
- Hoe gaan we om met moeilijk gedrag?
 - Hoe en vanaf wanneer worden ouders betrokken?
 - Welke methodieken gebruiken we op school? Wanneer passen we deze toe?
 - Wanneer is hulp, ondersteuning of sturing nodig?
 - Wie zijn onze partners en wanneer betrekken we hen?
 - Wat kan door de beugel? Wat niet? (tuchtprocedure)
 - Wat zijn de te volgen procedures?

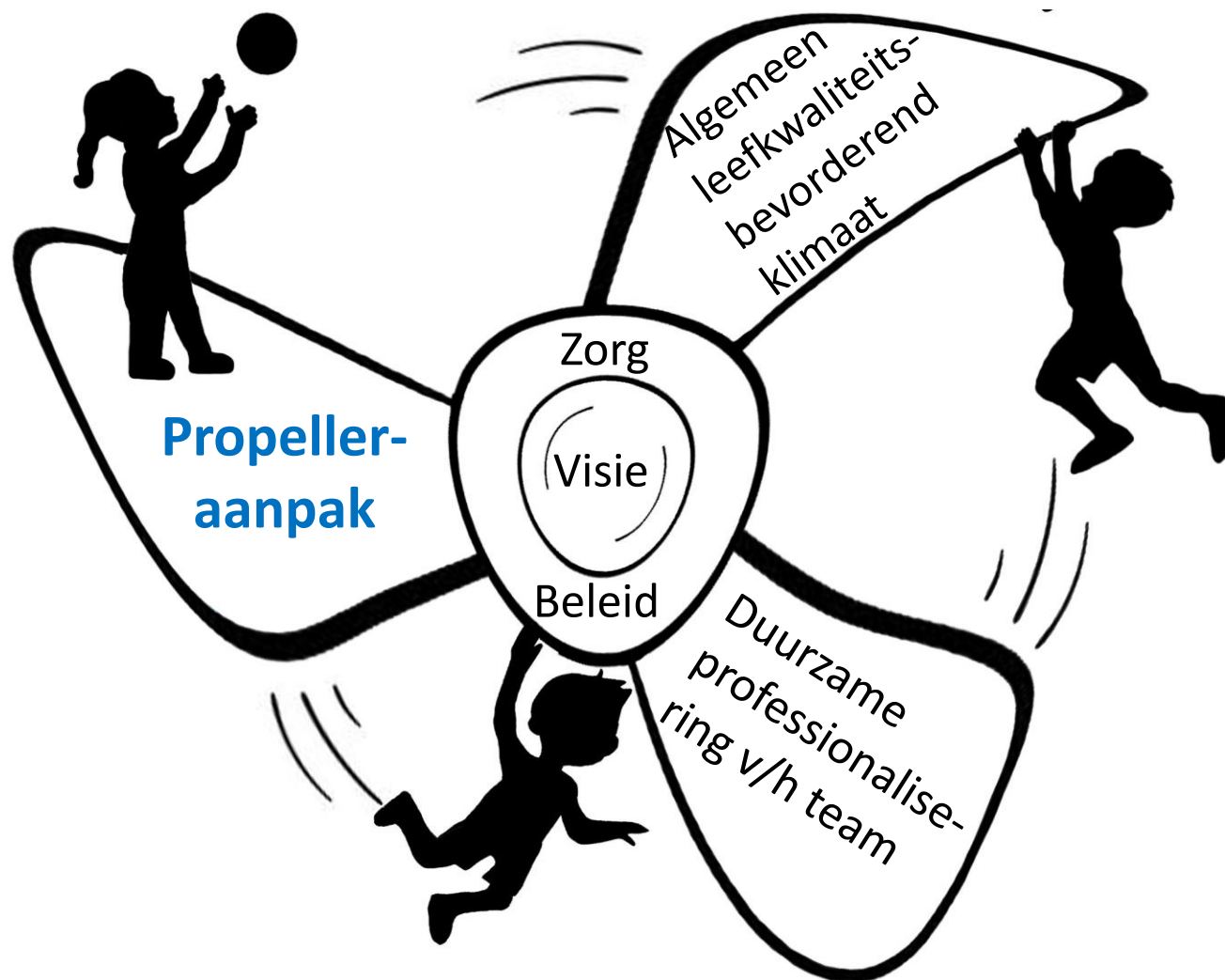

• Performant zorgbeleid

- Organisatie van de school in functie van preventie en aanpak van moeilijk gedrag, vb. gouden weken, klasmanagement, organiseren van klasverbindende activiteiten, speeltijden, speelplaatsinrichting, eetzaalmomenten, ...
- Preventieve acties: proactieve cirkels, informele ontmoetingsmomenten met ouders, schoolpoortbabbels, ...
- Algemene registratie van moeilijk gedrag (data), zodat het effect van bepaalde interventies/maatregelen in kaart kan gebracht worden
- Coöperatieve samenwerking met de diverse partners (leerkracht, leerling, ouders, LSC, CLB, PPD e.a.), zowel preventief als curatief
- Trek als team aan hetzelfde zeel! Leerkrachten de tijd en ruimte geven hoe concreet vorm te geven aan het beleid.
- Bekijken hoe leerlingen betrokken kunnen worden bij het tot stand komen van of evalueren van (bepaalde onderdelen van) het beleid

Aanpakken

Propeller- aanpak

Drie prioriteiten:

- Inzetten op verbinding
 - Constructief begrenzen
 - Ondersteuning
- Geïnspireerd op Katelijne Van Lommel

- # Eerste prioriteit: Inzetten op verbinding

- Verbinding is alles
- Onvoorwaardelijke liefde
 - Mogen zijn wie je als mens bent, met al je talenten en mogelijkheden
 - **Moet je niet verdienen**, aanwezig blijven ook bij moeilijk gedrag!
 - Cfr ziek kind
 - Modelling, laten zien wat verbinding kan betekenen
 - Als leerkracht niet verwachten dat je iets terugkrijgt op de manier die je verwacht, dankbaarheid en wederkerigheid kunnen zich op verschillende manieren tonen
 - Onderzoeken van je eigen gevoelens als leerkracht, professional
 - Gebruik je voelsprietten!

- **Eerste prioriteit:
Inzetten op verbinding**

- Verbinding leerkracht – leerling
- Verbinding leerlingen onderling
- Verbinding leerkrachten onderling
- Verbinding met ouders

- Acties: check in, pro-actieve cirkels, klasactiviteiten, gouden en zilveren weken...
 - Crf algemeen leefkwaliteitsbevorderend klimaat

- **Tweede prioriteit:
constructief begrenzen**

- Belang van duidelijk haalbaar afsprakenkader dat consequent toegepast wordt door het hele team
- Volgorde van interventies uitkiezen: eerst aandacht voor erkenning, verbinding en afstemming alvorens begrenzen (***co-reguleer – connecteer – corrigeer***)
- Vermijd escalatie bij weerstand (het ijzer smeden als het koud is)

- **Tweede prioriteit:
constructief begrenzen**

Constructief begrenzen door **woorden**:

- Zet positieve verwachtingen en modelling in
- Gebruik humor
- Herformuleer
- Herken gevoelens, emoties, spanning, noden of behoeften
- Stel gerust, moedig aan en geloof in

- **Tweede prioriteit:
constructief begrenzen**

Constructief begrenzen door **actie**:

- Voorzie aanwezigheid in de vorm van begeleidend toezicht
- Bied ondersteuning en nabijheid
- Parkeer
- Leid af
- Gebruik humor
- Voorzie opladings- en ontspanningstijd (time-in en time-out)
- Visualiseer en verwijst
- Grijp beschermend en beveiligend in

Overdenk zinvolle consequenties

- **Derde prioriteit:
Ondersteuning**

- Gezonde grondhouding
- Toevoegen van elementen: vb. toevoegen van de bouwstenen voor regulatie en relatie en gevoelens, visuele structuur, voorspelbaarheid, rituelen, ontladingstijd, duidelijkheid in instructies, afstemming op het cognitief functioneren, ...
- Wegnemen van elementen: vb. Spanningsbronnen, verminderen van prikkels, ...
- Versterken van krachten

Toekomst?

Inspiratie

- 'Spreekende harten, strijdende zwaarden' + Toolbox – Katelijne Van Lommel
- Voor CLB-collega's: [Goede Praktijken uit Project Professionalisering Leersteun – Prodia](#)
- Ontwikkeling van executieve functies:
 - [Wat zijn executieve functies? - YouTube](#)
 - [Storend gedrag? Werk aan executieve functies \(youtube.com\)](#)
- Sociaal-emotionele ontwikkeling: [Gerrit Vignero | De draad](#)
- Window of tolerance: [Animatie Stress window of tolerance \(Augeo Foundation en Stichting Kinderpostzegels Nederland\) \(youtube.com\)](#)
- 'Nieuwe autoriteit/verbindend gezag voor het onderwijs' - Haim Omer

Vragen?

Propeller@vrijclbbro.be

